

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למשפטים

אלימות כנגד נשים במשפחה בראיה רב מימדית, תשס"ח

ד"ר דניאלה שבאר שפירא, עו"ד ולרי זילכה

מועד א'

1. משך הבחינה שלוש שעות.
2. יש לענות על השאלה בפרק א' (70 נקודות) ושאלה אחת מפרק ב' (30 נקודות).
3. מותר להיעזר בכל חומר עזר.
4. נא לכתוב רק בצד אחד של הדף.
5. זכרו לכתוב רק את מה שרלוונטי לפי התאור המצורף.
6. נא לשים לב להגבלת המקום.

פרק א' – ענו על השאלה הבאה (70%):

שאלה מס' 1

הקטע להלן מתוך כתבה "קלון אבוטבול".

כתב אלון הדר.

מוסף הארץ, 16.11.07

קראו בעיון את הקטעים המסומנים בכתבה המצורפת. ענו על השאלות הבאות:

1. כיצד ניתן להבין, מתוך הידוע על ארלט ומוני (האב והאם בכתבה), את השארותם ביחד? בתשובתכם התייחסו לאספקטים תוך נפשיים, בין אישיים וסביבתיים. בססו את התשובה על חומר הקריאה הרלוונטי. (30 נקודות, עד 4 עמודים)
2. מה בדיני המשפחה בישראל ובהגנות הקיימות, מסייע לנו עוד להבין את השארות בני הזוג יחד? (15 נקודות, עד 2 עמודים)
3. מתוך הידוע על ילדים ומתבגרים חשופים לאלימות – כיצד ניתן להסביר את רגשותיו המבולבלים והסותרים של אלון ביחס להוריו וביחס לעצמו? (10 נקודות, עד עמוד וחצי)
4. יועצת בית הספר של אלון ואחיו פונה אליכם ליעוץ משפטי. היא מתארת את המצב הקשה בבית ומבקשת עזרה בהגנה על הילדים. מהן האופציות המשפטיות הקיימות במקרה זה? (15 נקודות, עד עמוד וחצי)

פרק ב' – ענו על אחת משתי השאלות הבאות (30%):

שאלה מס' 2

סוגיית העדפת ענישה או טיפול עבור גברים אלימים שנויה במחלוקת.

1. דונו בהתלבטות זו תוך התבססות על תיאוריות המסבירות אלימות במשפחה. השתמשו בכל אחת מהתיאוריות לנימוקים בעד/נגד טיפול ולנימוקים בעד/נגד ענישה (15 נק', עד שני עמודים).
2. כיצד סוגיה זו מקבלת משמעות נוספת בהתייחס לאוכלוסיות מיעוט בתוך החברה? (15 נק', עד עמוד וחצי)

שאלה מס' 3

שאלה מס' 2

נורית ואלי נשואים שנה וחצי. מערכת היחסים בניהם טובה בדרך כלל. נורית בחודש השביעי להריונה, חזרה מפגישה עם חברתה. אלי כעס על השעה המאוחרת והתפתח וויכוח במהלכו דחף אלי את נורית, היא נפלה ונחבטה בשולחן האוכל. היא חשה מסותררת ואיבדה דם. כשעתיים לאחר הארוע, החלה נורית להרגיש צירים. כאשר הגיעה לחדר לידה, נשאלה על השעות שקדמו להופעת הצירים. היא ספרה כי התגלגלה במדרגות הבית. לאחר בדיקה מעמיקה, ובשל האופן בו סיפרה על הארועים, התעורר בקרב הצוות הרפואי חשד.

למרות כל ניסיונות הצוות הרפואי לעצור את הצירים ולייצב את המצב התפתחה לידה. נורית ילדה את בנה בחודש השביעי להריון, והוא נזקק לטיפול מיוחד וממושך בטיפול נמרץ תינוקות ובפגיה.

1. ידוע הוא כי הריון ראשון מהווה, במקרים רבים, זרז להתפרצות של אלימות. כיצד ניתן להסביר זאת? (15 נק').
2. האם לדעתכם מוטלת על הצוות הרפואי בבית החולים חובת דיווח לגבי האלימות במשפחה? תארו את המצב החוקי ונמקו. (15 נק').

בהצלחה!

קלו וואבועטבול

ארלט ומוני נפגשו בחיפה ב-60' ולאחר כמה חודשים התחתנו. לא עבר זמן רב והעימותים פרצו. "לאמא שלי היתה תחושה של קורבן. הם כל הזמן התוכחו. אבא רצה לגדור בחיפה, אבל היא רצתה לגדור ליד אמא שלה בקרית אתא. היא גם כל הזמן רצתה לנסוע לאמריקה. הוא היה מתוסכל בעבודה שלו. רצה לעבוד עם הידיים, אבל ההורים שלו רצו עבודה משרדית. אבי כל הזמן לא היה מרוצה ממה שיש לו. הוא שידר משיחות, אבל לא ממש היה שם.

"כל השנים גדלתי עם פחד גדול", הוא ממשיך. "כל הזמן היו מלחמות, ריבים, מתחים וצעקות. מכות מכות. מכות רצח מול העיניים שלי. הקרבות היו הנראטיב של המשפחה. אני זוכר שביליל הסדר היו ריבים גדולים, ופתאום הכל מתפוצץ. אחי עמד בחזית עבדתי. אני תמיד הקטן בצד. לא חשבתי אם זה גורמלי או לא. סימ'נו כבשה שחורה, אז היתה כבשה שחורה."

זו לא היתה תקרית חד-פעמית. כך התנהלה שגרת החיים בבית אבוטבול בקרית אתא. "החוויה בבית היתה של סכנה, גרלתי עם פחד ואימה. אתה קולט שיש אלימות, מתח, מכות, התפרצויות ועם. היום אני אומר: המשפחה שלי נהרסה לחתיכות. לקח לי שנים לומר זאת. לא משפחה הרוסה כמובן הקלישאתי. לא אב שיכור, לא אם זונה. היינו משפחה טובה. היתה לנו גאווה. אבי שובה לב, מסמך של מסיבות. אבל בתכלס המשפחה התפרקה."

האם ראתה את השיבוש, אבל גירושים כלל לא באו בחשבון. פרידה היתה אות קלון, מעשה שאין גרוע ממנו, והאלימות הקשה הביאה אותה מפעם לפעם לעיזבת הבית, אבל לא להתרת הקשר בינה לבעלה. רק כעבור 20 שנות נישואים העיזה ועקרה לתל אביב, בלי גירושים. המטרה היתה להציל את בנה הצעיר, שהתקבל ללימודי אמנויות בתיכון תלמה ילין. מוני אבוטבול נפטר שמונה שנים לאחר מכן, כשאלון מלאו 23.

איך התפתח הסבל שלך?

"כילד רציתי לברוח כל הזמן, וכשהצלחתי לברוח הרגשתי אשם. הרגשתי שאם יש משהו גדול ואצליח להגיע אליו, יהיה לי שקט. חשבתי שאם ארוויח מיליון דולר ואקנה להם בתים, הם יהיה בשקט. אבל זה לא אמיתי. אי אפשר לברוח מאף אחד, מאף דבר. בטח לא מעצמך. ואני רצתי לברוח, כמה שאפשר לברוח. לברוח לעולם אחר."

בשלב מאוחר יותר, אולי כצורה נוספת של מגננה, החליט לאמץ את דמות המושע. "התחלתי להתעמת מול אבא שלי. הייתי יושב איתו ומדבר על אמא שלי, אחי. רציתי שכולם יאהבו אחר את השני, שיחבקו אחד את השני, שתהיה משפחה. תא בטוח. שיהיה בסדר."

כשהיה בן שבע הודיעה אמו שהיא עוזבת את הבית ועוברת להתגורר אצל אמה. "באתי אליה ואמרתי: 'תחזרי הביתה, אנחנו רוצים אותך בבית'. לא האמנתי שהיא תחזור, אבל היא חזרה

ואמרה שזה בגללי. נקרעתי. מצד אחד אני נורא מבין אותה שחזרה, אבל מצד שני זה לא הגיוני שילד קטן יעשה עבודה את ההחלטה. מה, אתה האבא פה? אתה ילד. היא חזרה הביתה ולי צמחו רגשות אשם. הרגשתי שאני אחראי לסבל שלה".

כעבור שלוש שנים שוב עזבה האם את הבית לתל אביב, הפעם עם הילדים. משך שנה התגוררו אצל האחים שלה, אבל בעקבות פשיטת הרגל של העסק המשפחתי של הדודים נאלצו לחזור לבית בקרית אתא.

על אף ההתנתקות לא הצליחו הזריו להיפרד. "הם מעולם לא התגרשו, מעולם זה לא נסגר. סוג של סימביוזה. הם לא יכלו להישאר ביחד, אבל גם לא הצליחו להיפרד. הם היו לפותים ולא הצליחו לחתוך את הקו."

כלפי חוץ שמרה המשפחה על חזית מאוחדת, מה שתרם להגברת הבלבול. "חייתי במציאות סותרת ומתעצעת. לא היה בה חוט מקשר. משה פחה הכי טובה, אנשים מוכשרים, יש לנו דודים באמריקה, יש לנו אוטו, אנחנו בסדר. אבל פתאום אתה קולט שהאדם הכי נפלא יכול להיות הכי מבהיל ומאיים."

רק שנים מאוחר יותר הוא הבין מאיפה זה בא. "כילד אבי חטף מכות רצח מאבא שלו. כשאבא שלו התעורר, הוא היה צריך להקריא לו מדי יום את כל העיתון. בבית ספר המורים היו מצליפים בו אם לא היה מכין שיעורים. זה העולם שהוא הכיר. אם אתה ילד רע, אתה מקבל מכות. אם אתה ילד טוב, אתה ניצל."

ומה היה המקום של אמך אצלו?
 "אבי כאילו התחתן עם חמותו. היתה לו עם הסבתא סימביוזה מאוד חזקה. לא היה לו הביטחון שאשתו מחויבת קודם כל אליו. הוא תמיד הרגיש בורד. צער מאוד גדול. ובתוך כל זה יש לו אי שם בעולם בן שהוא לא ראה אותו שנים. מעגל לא סגור."

המשפחה התפרקה לו מול העיניים.
 "מאוחר יותר הבנתי שהוא לא רצה להחזיק את המשפחה שלו ולא היה מוכן לווייתורים. הוא לא היה מודע לקונפליקט הזה. לא היה או סאב-טקסט או קונפליקט פנימי. היה או גלוי או סודות. לא היתה הבנה שיש צרכים, דחפים שונים ומשורנים שמניעים אותו. מי שהלך או לטיפול קיבל תדמית של משוגע."